N°. 50. Donderdag 10 December 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST", TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Voor de Pestbestrijding op Java.

Van de studenten der verschillende faculteiten te Leiden zijn door het Hoofdbestuur van „Oost en West" voor de pestbestrijding nog ontvangen *f* 113.—.

Dit bedrag is overgemaakt aan den penningmeester van het Eere-comité te Amsterdam, den heer T. J. van Haren Noman.

Indische begrooting 1915.

IX.

Afdeelingen IX. Departement van Oorlog (*f* 40.6 millioen).

De voornaamste uitgaven zijn:

Kosten van het Departement	*f* 604.000
Generale staf, gewestelijke en plaatselijke staven	„ 281.000
Infanterie	„ 6.692.000
Cavalerie	„ 316.000
Artillerie	„ 1.821.000
Genie	„ 569.000
Intendance	„ 239.000
Militaire administratie	„ 309.000
Militaire geneeskundige dienst	„ 1.831.000
Topographische dienst	„ 1.206.000
Ambtenaren en schrijvers	„ 394.000
Bijzondere inrichtingen (militaire school te Meester Cornelis, stafmuziek en hoefsmidschool te Salatiga)	„ 77.000
Militaire transporttrein	„ 96.000
Remonte	„ 180.000
Inlandsche korpsen (legioen van Mangkoe Negoro te Soerakarta en barisans op Madoera)	„ 471.000
Geniewerken en aanvulling geniemagazijnen	„ 3.029.000
Atjeh stoomtram	„ 1.022.000
Huishuur-indemniteiten	„ 740.000
Aanbrenggelden en engagements- en reëngagementspremiën (in Indië)	„ 883.000
Levensmiddelen, brandstoffen, enz.	„ 6.600.000
Kleeding, equipement, enz.	„ 1.151.000
Vervoer te water en te land (betalingen in Indië)	„ 2.739.000
Voorschotten op traktement	„ 359.000
Buitengewone personeele en materieele uitgaven ten behoeve van de troepen in Atjeh	„ 506.000
Expeditiën, troepen te velde, excursiën, enz.	„ 300.000
Tijdelijke uitbreiding legerformatie	„ 700.000
Exploitatie graslanden	„ 165.000
Officieren in buitengewonen dienst (in Nederland)	„ 207.000
Verlofstraktementen	„ 527.000
Opleiding tot officier (in Nederland)	„ 369.000
Aanschaffing en uitzending uit Nederland van materieel	„ 3.354.000
Koloniale Reserve	„ 540.000
Werving en uitzending van militairen naar Indië, passagekosten (in Nederland te betalen) enz.	„ 1.428.000
Bijdragen aan militaire weduwen- en weezenfondsen	„ 341.000

De belangrijkste voorgenomen nieuwe maatregelen zijn:

a. Verplaatsing van het militaire etablissement te Semarang naar het heuvelterrein ten zuiden van die plaats.

b. Vaststelling van eene nieuwe formatie voor het wapen der artillerie.

c. Verhooging — bij wijze van tijdelijken maatregel — van de handgelden voor inlanders en de premies bij verlenging van het dienstverband voor inlandsche militairen met het oog op het toenemend tekort aan die militairen.

3. Tijdelijke verhooging (tot 1 Juli 1915) van het handgeld voor Europeesche vrijwilligers van *f* 250 tot *f* 400, teneinde met het oog op de bijzondere tijdsomstandigheden het bestaande incompleet aan Europeanen in het Indische leger in korten tijd zooveel mogelijk aan te vullen.

e. Exploitatie van graslanden in eigen beheer voor de grasvoorziening voor de paarden der bereden troepen te Tjimahi en Bandoeng. Ernstige twijfel bestaat, of er binnenkort nog wel een aannemer te vinden zal zijn, die zich tot de dagelijksche levering van de vereischte groote hoeveelheden gras durft verbinden. De geringe uitgestrektheid van de grasterreinen in die streek zal nog kleiner worden, zoodra de bevloeiing van de Tjiheavlakte zal zijn tot stand gekomen, terwijl de sterkte aan paarden te Tjimahi binnenkort nog zal toenemen.

De tegenwoordige leveringsprijs van het gras bedraagt *f* 0.90 per 100 KG. Berekend is, dat bij eigen exploitatie de kostprijs, alle uitgaven inbegrepen, niet meer dan *f* 0.42 per 100 KG. zal bedragen.

Chef van het Departement van Oorlog is de Luitenant-Generaal, Commandant van het leger. Het Departement heeft 10 afdeelingen. De afdeelingen, behalve de 1e afdeeling (secretariaat) vormen de hoofdbureau's van den generalen staf, de verschillende wapens, de intendance, de militaire administratie, den militairen geneeskundigen dienst en den topografischen dienst. Aan het hoofd van die bureau's staan de chefs van de verschillende wapens en diensten.

Voor het militair beheer zijn Java en Madoera en de buitenbezittingen verdeeld respectievelijk in vier militaire afdeelingen en verschillende commandementen, aan het hoofd waarvan staan afdeelings- en gewestelijke militaire commandanten. Deze commandanten zijn rechtstreeks ondergeschikt aan den legercommandant.

Tot het wapen der infanterie, dat door een generaal-majoor gecommandeerd wordt, behooren:

1°. de staf van het wapen, bestaande uit het hoofdbureau;

2°. de veldbataljons (21), elk samengesteld uit den staf en 4 compagnieën);

3°. het korps maréchaussée onder den plaatselijken commandant te Koeta-Radja;

4°. de mitrailleur-compagnieën (4);

5°. de afdeeling ordonnans wielrijders;

6°. de depôt-bataljons (3);

7°. de garnizoens-infanterie (9 bataljons en 6 compagnieën)

8°. de subsistenkaders (4);

9°. de kaderscholen (2);

10°. het strafdetachement te Ngawi;

10°. de geweermakers-werkplaatsen.

Het wapen der cavalerie, dat gecommandeerd wordt door een luitenant-kolonel of kolonel, bestaat uit:

den staf van het wapen (het hoofdbureau);
het commandement der cavalerie te Salatiga;
4 veld-eskadrons;
1 depôt-eskadron;
het eskadron lijfwacht-cavalerie te Soerakarta en Djokjakarta;
1 kader- en korpsschool.

Het wapen der artillerie, dat gecommandeerd wordt door een kolonel of generaal-majoor, is samengesteld uit:

1°. den staf van het wapen (het hoofdbureau en de commissie van proefneming);

2°. de artillerietroepen;

a. de bereden artillerie (bestaande uit den staf der bereden artillerie, de staven van 2 afdeelingen veld-artillerie, 4 batterijen veldartillerie, den staf van 1 afdeeling berg-artillerie, 4 bergbatterijen en het depôt der bereden artillerie);

b. de vesting-artillerie (bestaande uit een staf en 10 compagnieën);

3°. materieel der artillerie en artillerie-werkplaatsen (hiertoe behooren de directiën van het materieel te Bandoeng (tijdelijk te Batavia) en te Soerabaja (tijdelijk ook een directie te Willem I), de artillerie-constructiewinkel te Soerabaja, de pyrotechnische werkplaats te Bandoeng en de geweermakerswerkplaatsen (inspectie der draagbare wapening, de geweermakersschool, de geweermakersateliers en de reserve geweermakers).

Het wapen der genie, dat gecommandeerd wordt door een kolonel, is samengesteld uit:

den staf van het wapen (het hoofdbureau);
de genietroepen (staf, 3 compagnieën en 1 spoorweg- en telefooncompagnie);
de geniewerklieden;
de conducteurs der genie.

Aan het hoofd der intendance staat een hoofd-intendant. Behalve de officieren van de intendance behooren tot dit korps de magazijnmeesters, de conducteurs, de militaire kleer- en schoenmakers der intendance en het vaste personeel der militaire bakkerij.

De chef van de militaire administratie draagt den titel van hoofdinspecteur der militaire administratie. Aan het hoofd van de afdeelingen, waarin de inspectie verdeeld is, staan onder-inspecteurs der militaire administratie. Voorts behooren tot het korps kwartiermeesters en administrateurs.

Tot den militair geneeskundigen dienst behooren ook de militair veterinaire dienst en de pharmaceutische dienst. Aan het hoofd staat de chef van den militair geneeskundigen dienst.

De werkkring van den Topographischen dienst is in hoofdzaak:

1°. de opneming van de eilanden van Ned.-Indië;

2°. het drukken en verveelvuldigen der kaarten naar de uitkomsten dier opneming en ook naar van elders verkregen gegevens.

Het bij de opnemingen werkzame personeel is verdeeld over de triangulatiebrigade, de opleidingsbrigade, de 3 opnemingsbrigades en de 2 landrente-opnemingsbrigades. Het voor de kaartenvermeerdering aanwezige personeel is verdeeld over de topographische inrichting (teekenzaal, photographische werkplaats en de lithographische werkplaats).

De militaire school te Meester Cornelis was oorspronkelijk bestemd voor opleiding van militairen tot officier der infanterie en van de militaire administratie. Thans dient zij tot opleiding voor het toelatingsexamen voor den hoofdcursus in Nederland. Sedert 1907 is aan de school verbonden een cursus ter opleiding van inlandsche jongelieden van aanzien tot officier der infanterie.

Tegenover de uitgaven ad *f* 1.022.000 worden de ontvangsten van de stoomtramwegen in Atjeh op *f* 920.000 geraamd.

De uitgaven in Nederland op den post officieren in buitengewonen dienst omvatten die wegens aanwending van de Hoogere krijgsschool, de normaalschietschool, de gymnastiekschool en de rij- en hoefsmidschool ten dienste van het Indische leger, en voorts de kosten van Indische officieren, die bij het Departement van Koloniën gedetacheerd worden of tijdens hun verlof in Nederland met zekere commissiën belast worden.

Van het bedrag van ƒ 369.000, uitgetrokken voor opleiding tot officier, is ƒ 259.000 bestemd voor de opleiding bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda, den Hoofdcursus te Kampen en de cadettenschool te Alkmaar, ƒ 98.000 voor de opleiding van geneeskundigen en ƒ12000 voor de opleiding van apothekers.

Het officiers weduwen- en weezenfonds ontvangt een subsidie van ƒ 300.000 en dat van de militairen beneden den rang van officier ƒ 41.000.

R. ZUYDERHOF.

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand.

De Bataviasche cholera-berichten zijn sedert de laatste mail gelukkig ietwat beter. Het desbetreffend rapport van 28 Oct. j.l. luidde:

Bijgekomen 11 Oosterlingen.
Overleden 1 Europeaan en 13 Oosterlingen.
Hersteld 1 Europeaan en 3 Oosterlingen.
Nog in behandeling 3 Europeanen en 57 Oosterlingen.

Over het nut van inënting tegen cholera worden frappante bijzonderheden vermeld.

Toen de verpleegden in de bedelaarskolonie werden ingeënt, weigerde een oude man en wat men ook deed, om hem te overtuigen van het nut van de inenting, hij verzette zich krachtig, zoodat de geneesheer, met de inenting belast, het ten slotte opgaf.

Den volgenden dag werd de man ziek en overleed spoedig aan cholera. De ingeënten bleven vrij en vertellen nu elkaar van het wonderbaarlijke van de inenterij.

Nog een ander staaltje:

In een pondok in een kampong in de benedenstad van Batavia werden de bewoners ingeënt, op een vrouw na, die weigerde.

Eenige dagen later kreeg deze vrouw cholera en stierf. De anderen bleven vrij en maken nu reclame voor het inenten, want dat sterfgeval had een diepen indruk op hen gemaakt.

Hoe ontzettend intusschen de toestanden in de Bataviasche kampongs zijn, blijkt uit ons aan „De Javabode" ontleend feuilleton.

Gelukkig lezen wij in hetzelfde blad het volgende bericht:

Toen in den Gemeenteraad de heer De Nijs Bik zijn verlangens had te kennen gegeven omtrent de verbetering van de hygiënische toestanden in onze stad, deelde de heer Canne mede — hij verzocht dien avond geheimhouding — dat hij op audiëntie zou gaan bij den landvoogd om de hulp der Regeering in te roepen tot verbetering dier toestanden.

Bij gebrek aan geld kan de uitvoering van de plannen van Breen, wat het gedeelte betreft door de Gemeente te bekostigen, niet worden uitgevoerd en ook de plannen van de waterleiding kunnen niet worden voortgezet, omdat er geen geld is en het nu geen tijd is om een leening uit te schrijven, welke zou slagen.

De heer Canne heeft den landvoogd verzocht de Gemeente financieel te hulp te komen en naar wij vernemen, heeft de heer Idenburg hedenmorgen den heer Canne dien steun toegezegd.

Deze mededeeling is een gelukwensch aan de Gemeente waard. Als nu de zaak krachtig wordt aangepakt, dan bestaat er kans, dat Batavia een wat gezondere stad wordt.

Naar „De Javabode" vernam zou de gouverneur-generaal, die begin November een bezoek aan de Semarangsche tentoonstelling zou brengen, tevens een tocht ondernemen door de peststreken. Daar moet, wat betreft uitzwaveling en woningverbetering, nog wel wat te zeggen vallen.

De groote droogte en de vele branden.

Tot in 't laatst van October j.l. heerschte er alom in N.-I. overgroote droogte, hetgeen natuurlijk het ontstaan en voortwoekeren van branden zeer bevordert. Uit Batavia lezen wij:

Alweer brand...... wat wil men bij zulk een droogte. Met drie lucifers zou men thans de gansche stad in brand kunnen steken.

Nu was er brand op Djati Baroe, vlak tegenover het station Tanah Abang.

De brandweer onder leiding van den heer Sayes, was spoedig ter plaatse en had spoedig door verstandige en methodische neerhaling van huizen, den brand onder de knie.

Veel water, wat uit de nabijgelegen kali moest komen, was er niet, maar...... wat wil men bij zulk een droogte.

Twintig huizen zijn afgebrand.

De politie onder leiding van commissaris Koster zorgde voor uitstekende afzetting.

Uit Padalarang:

In kampong Kirapajong zestien inlandsche huizen en twee goedangs, met padi gevuld, verbrand.

Uit Singosari:

De groote oliefabriek op Monoroko, toebehoorende aan een Hollandsche maatschappij, is afgebrand. De schade wordt getaxeerd op ƒ 26000.

Omtrent den grooten boschbrand op den Tangkoeban Prahoe schrijft „De Preangerbode":

De militairen zijn daar boven bezig eenige terreinen schoon te maken door „branden." Men is het vuur niet voldoende meester gebleven, zoodat het oversloeg op de kinatuinen van de onderneming Djajagiri.

De onderneming is in liquidatie en wordt uitgerooid. Aan onderhoud werd dus niet veel meer gedaan, waardoor het vuur veel voedsel vond in de uitgedroogde alang alang.

De blussching wordt bemoeilijkt door de wervelwinden. Stuit men het vuur aan de Oostzijde, dan breekt het bij het draaien van den wind weer Noordelijk of Westelijk door.

Het vuur begon het etablissement van de onderneming te naderen en de administrateur, de heer Jansz, die na al het zwoegen in het brandende bosch met een verstuikt been en met koorts te bed lag, zag zich reeds gedwongen de onderneming te verlaten en begon te pakken.

Er kwam echter meer hulp. De assistent-resident en overste Slors zijn gisteravond naar boven gegaan om maatregelen te nemen en tot half elf daar gebleven.

In het geheel zijn 48 bouws kina-aanplant verbrand en 5 bouws thee verschroeid.

Het vuur is nog niet bedwongen en zet zich voort naar de bosschen van Nagrek.

Het legerbestuur zal natuurlijk een eisch tot schadevergoeding thuis krijgen.

Ook op de onderneming Soekatingi heeft een brand gewoed. Het blad deelt nog mede, dat een droog- en pakloods verbrand zijn.

Zware boschbranden woeden in West-Borneo.

Men doet er niets tegen.

Men kan er trouwens niets tegen doen.

Tot dusver zijn de kusten, waar de plaatsjes en dorpen liggen, nog buiten gevaar.

De zware rook hangt nog steeds kilometers ver over de zee.

Ook in Palembang hebben zware boschbranden gewoed, als gevolg van de enorme droogte.

FEUILLETON.

Cholera-kampongs. *)

Wij zetten onzen tocht door de cholerakampongs van Batavia en Weltevreden voort.

Hadden wij de vorige week Kampong Djembatan Lima bezocht, nu naar Kampong Angké.

Al dadelijk, gaande door Gang Trafé, zagen wij de vervuiling, rooken wij den stank, die opsteeg. Gang Trafé gaat langs een soort kali, een zijstrook van de kali kroekoet. Het is een strook volkomen zwart-troebel water, waaruit bedwelmende, stinkende gassen opstijgen. In die kali van vergift en vol verderf wordt gewasschen, gebaad, de menschelijke uitwerpselen geworpen. De woningen daar, meest pondoks, hebben geen privaten, de bewoners zijn wel verplicht daar alles te deponeeren. En waarom zouden zij het niet doen? Is er niet vlak in de buurt een openbaar privaat, door de Gemeente gebouwd, boven de kali, en waarin de faeses linea recta in de rivier vallen, welke rivier de badgelegenheid en de waschgelegenheid is voor de bewoners van de buurt. Er is geen afvoer en geen afwatering.

Nu kwamen wij in een betrekkelijk gunstigen tijd. Alles was droog. Alleen hier en daar in de kampong een half droge goot, waarin de uitwerpselen van de menschen, die hun privaathokjes boven die goot hadden aangebracht, bleven liggen. Met den zakdoek nat van de eau de cologne gingen wij door dien kampong. De lucht was stinkend, bedwelmend, alsof een geweldige beerput was opengezet, alsof hier de uitwerpselen dag in dag uit waren bewaard. Midden in de kampong een paardenstal. De paarden stonden op een houten vloer met reeten er tusschen, waardoor de uitwerpselen der dieren verdwenen in een soort gootje, dat geen loozing heeft en de vuiligheid bleef daar staan, stinkend en verrottend.

Vlak daarbij een arthetische put, de eenige in den omtrek, welke nog water geeft. Een tiental koelies stond daarbij te wachten, ieder op hun beurt om water te halen.

Men kan zien, dat het kampongbestuur niets doet of niets gedaan kan krijgen. Overal langs de wegen een toonbeeld van verwaarloozing.

Al de zijwegen, die ons achter de woningen voerden, vol afval van groenten, van verdorde bladeren, van oude, vieze blikjes, zoovele broeiplaatsen van de malariamuskiet. Blijkbaar doen hier de bewoners niets voor de zindelijkheid en hebben de kampongbestuurders hier ook geen oog voor.

Verder gaan wij de kampong in. Alles is hier verwaarloozing en vervuiling. Ook hier overal hoopen vliegen, omzwervende of zittende op de menschelijke uitwerpselen. Een leek kan bij een korte verklaring het gevaar van dergelijke kampongs zien. Als hier een choleralijder zijn behoefte doet, dan zijn hier duizenden vliegen, die op de uitwerpselen azende, met hun pootjes en met hun lichaampjes de cholerabacillen meevoeren en daarmee de besmetting. Zij gaan weer ergens op een zitten en in deze nu zoo warme tijden vindt de bacil gelegenheid om in dat eten zich te ontwikkelen en verder de ziekte te verspreiden.

Zoo wandelende door de kampong lijkt alles voor den

*) Overgenomen uit De Javabode van 26 Oct. j.l.
Red. Comm.

Het te Palembang verschijnend Nieuwsblad bevat een correspondentie uit het binnenland, waarin we o.m. het volgende lezen:

De aanhoudende droogte doet zich zeer in deze streken voelen, vooral als men denkt, dat de arme ladang-menschen met leede oogen zien naar hunne schoongemaakte gronden, bestemd om rijst te kweeken. Het „m e n o e g a l" (uitzaaien van padi) kan onmogelijk begonnen worden; met „'t m e n a n d o e r", d.i. 't verplanten van de padie-kiempjes uit de kweekbedden op den eigenlijken ladanggrond, gaat 't niet beter, ja de zoo teer verzorgde kiempjes op de kweekbedden vergaan van de droogte, de warmte en 't vuur. Dit laatste alleen heeft veel schade aangericht. Eén blik op de door dit roode monster verwoeste bosschen, velden en tuinen, is genoeg voor den bezoeker om zich van den dreigenden nood voor de arme bevolking te overtuigen.

Tal van eigenaren van waardevolle k a r e t en m e n j a n boomen moeten haast geruineerd zijn. De vele prachtige „hevea brasiliensjs" langs den grooten weg Sekajoe Soekarami naar Oelak Patjeh, waarvan de meesten den pasirah van Sekajoe toebehooren, zijn reeds totaal verwoest. De getaxeerde waarde dier boomen alleen bedraagt bij de 2000 gulden. En zulke gevallen zijn er zeer veel. E r i s b ij n a g e e n e n k e l b o s c h-c o m p l e x m e e r i n d e n a b ij h e i d d e r d o e s o e n s i n d e z e s t r e k e n, dat niet door 't vuur is verwoest.

De oliepompstations of boorterreinen Pengadang en Soengei Angit, werden door een ladangbrand bedreigd, doch dank zij de voorzorgsmaatregelen door den Controleur wist men deze plaatsen te behoeden.

De eigenlijke ladang-menschen waren zelf de oorzaak van dit vernietigingsproces; bij het schoonmaken en branden van gronden, bestemd voor ladangs (rijstveld), werd te onvoorzichtig met het vuur omgegaan.

Geholpen door den wind, de zeer droge alang-alang en de onverschillige houding der ladangkerels bij zoo'n boschbrand, ging het vuur onvermoeid voort, zich overal uitbreidende, alles wat hem in den weg stond, zoowel reuzenpetanang en sierlijke rottanpalmen te verslinden, totdat het prachtige groene bosch veranderde in een smerige, grauwe, aschkleurige uitgestrektheid vol met zwarte en gele vlekken.

Het gisteren nog zoo donkere woud, waarin tal van wilde varkens, herten en waarschijnlijk ook tijgers huisden, is heden herschapen in een groote aschvlakte met overblijfselen van verbrande boomstammen, die, alhoewel levenloos, nog recht bleven staan: doch de voorbijvliegende vogels herkenden ze niet meer en verwaardigden zich niet naar hen om te zien.

Gul Ned.-Indië.

Alweder melden de Indische bladen o.m.:

Een 28-tal welgestelde Armeniërs, die te Soerabaja vergaderden, teekenden staande de vergadering voor *f* 13000.— voor de noodlijdenden in Holland.

Het Deli-fonds voor de noodlijdenden bedraagt reeds meer dan *f* 120.000.

De liefdadigheids-vendutie te Cheribon voor de noodlijdenden bracht *f* 1500.— op.

Voor het Belgische Roode Kruis zijn weer *f* 6000.— overgemaakt. In 't geheel zijn reeds *f* 16000.— geremitteerd, met de volgende mail gaan weer *f* 7500.—, terwijl de economische toestanden toch ook niet rooskleurig zijn. Zoo lezen wij elders o.a.:

De lokalen aan den grooten Boom te Soerabaja zijn thans nagenoeg leeg. De dagelijksche ontvangsten bedragen slechts één vijfde van de vroegere inkomsten.

Vrijwilligerskorpsen in Ned.-Indië.

Wijzigingen zijn gebracht in de voorschriften omtrent de verstrekking en de verantwoording van en het te houden toezicht op de wapenen en munitie der als zoodanig erkende vrijwilligerskorpsen in Nederlandsch-Indië.

Art. I luidt nu o.m. als volgt:

Met betrekking tot de te verstrekken wapenen worden de vrijwilligerskorpsen onderscheiden in:

a. die welke hoofdzakelijk uit Europeanen bestaan;
b. die, welke hoofdzakelijk uit Inlanders bestaan.

De leden der korpsen sub a. zullen worden bewapend als volgt:

1e. de niet beredenen elk met een geweer met toebehooren en ledergoed van hetzelfde type en hetzelfde kaliber als van de infanterie van het leger, dan wel, indien daartoe naar het oordeel van den gouverneur-generaal voldoende termen aanwezig zijn, met een maréchaussée-karabijn en sabel met toebehooren en ledergoed als bij het leger in gebruik;

2e. de beredenen (te paard of op het rijwiel) elk met een karabijn met toebehooren en ledergoed als bij de cavalerie van het leger in gebruik;

3e. de officieren kunnen desgewenscht, instede van met een geweer of karabijn, bewapend worden met een revolver en een maréchaussée-sabel met toebehooren en ledergoed als bij het leger in gebruik.

De leden der korpsen sub b. zullen bewapend worden als volgt:

1e. de niet beredenen elk met een geweer M. '73 (stelsel de Beaumont) met toebehooren en ledergoed;

2e. de beredenen (te paard of op het rijwiel) elk met een Beaumontkarabijn, voorzien van een bajonet, met toebehooren en ledergoed; de karabijn ingericht voor het dragen aan den zadel en eventueel ook op den rug;

3e. de officieren kunnen desgewenscht instede van met een geweer of karabijn bewapend worden met een revolver, een maréchaussée-sabel met toebehooren en ledergoed als bij het leger in gebruik.

Agrarische Controleurs.

Drie tijdelijke adjunct-controleurs zijn voor agrarische aangelegenheden in de Vorstenlanden in dienst gesteld.

Opiumgebruik.

Drie ordonnanties zijn vastgesteld, tot tegengang van het opiumgebruik in de residenties Bantam en Preanger Regentschappen.

Suriname.

Op 30 November heeft de heer J. S i b i n g a M u l d e r in het Indisch Genootschap het onderwerp ingeleid: „Hoe kunnen wij den landbouw in Suriname en daarmede die kolonie weder tot voorspoed brengen?"

De heer Sibinga Mulder is een goed spreker en hij had zeker niet noodig gehad smalend te spreken over alles en nog wat in de kolonie, om zijne rede belangwekkend te maken. Smalen is bijna altijd bewijs van onvoldoend inzicht. Diezelfde planters, die, volgens de meening van den heer Sibinga Mulder, niet beter kunnen doen dan zoo spoedig mogelijk verdwijnen, hebben, vóór de cacaoziekte intrad, voor de eigenaars der plantages schatten verdiend. P r e u s s, misschien een even goed kenner van de cacaocultuur als de heer Sibinga Mulder, oordeelde, na een bezoek aan Suriname, toen de cacaoziekte reeds groote verspreiding had verkregen, gunstig over de plantages.

Hoe meer landbouwkundige kennis hoe beter. Geen verstandig man zal dit ontkennen. Maar al had men de geheele Wageningsche landbouwschool plus alle andere Nederlandsche landbouwscholen naar Suriname verplaatst, dan zou dit niet verhinderd hebben, dat er ziekten in de

---

oppervlakkigen toeschouwer een idylle. Wat een rust is er en welk een kalmte. De menschenstemmen dringen niet tot u door en hier en daar ziet ge soms enkele bewoners op een bank zittende, of is een moeder bezig, zittende op den grond, haar kind te voeden. Alles spreekt van lieflijkheid. Maar dan ruikt ge den stank, dan ziet ge de modderpoelen, de ingezakte houten privaatjes en ge wenscht, dat dit alles zoo spoedig mogelijk verdwijne, om plaats te maken desnoods voor iets minder lieflijks, maar iets meer gezonds.

Van kampong Angké bezochten wij een ander gedeelte van kampong Djambatan Lima, o. i. nog vuiler en nog onhygiënischer dan dat gedeelte, wat wij de vorige week hadden bezocht. Hier zag men soms naast de vervuilde, de vieze goot, de put, waaruit het water voor het baden en voor het drinken werd gehaald. Dat water moet persé besmet zijn, waar slechts een dunnen aarden wand de put scheidt van die kleine mestvaalt. Dat alles was bij een groote pondok, waar een zestig-tal menschen wonen en die geen andere gelegenheid hebben om hun uitwerpselen te deponeeren dan op die kleine mestvaalt, dat, toen wij het zagen, bedekt was met duizenden vliegen, die kleine verspreiders van allerlei ziekten.

Is het een wonder, dat hier een broeinest van cholera, en van typhus is? Wel zijn de gevallen van cholera ook in deze kampongs verminderd, doordien hier velen zich hebben laten inenten, maar ze zijn en ze blijven een dreigend gevaar. Die kampongs schreeuwen om verbetering. Zij ondersteunen de klacht van dr. Krediet, ze roepen om verandering, zij vragen om uitvoering, om zoo spoedig mogelijke uitvoering van de plannen van Breen, om zoo spoedig mogelijke verschaffing van een behoorlijke waterleiding. Want zoolang men die menschen geen beter water en niet overvloediger water bezorgt, zoolang kan men niet op goede gronden en met de zekerheid, dat zij zullen gehoorzamen, hun verbieden zich in die kali's van vergift en van verderf te baden.

* * *

Nu denken velen, dat deze toestanden alleen in de benedenstad bestaan.

Voor de Europeanen gaat de verschrikkelijkheid van de toestanden in die kampongs er wel een weinig af, omdat zij zeggen, dat het nog heel ver is van hun woningen. Maar dat is dan een geweldige vergissing.

Ook hebben wij nu eens een kampong in het hartje van Weltevreden bezocht; nu gold ons bezoek Tanah Tingi, vlak achter een onzere mooie buurten, achter Kramat, gelegen.

Wij zullen geen beschrijving geven, maar wij kunnen verzekeren, dat de toestanden niet beter zijn dan in de kampongs in de benedenstad. Wellicht erger, omdat deze kampong wel de meest bevolkte is van geheel de stad. Ook hier geen afvoer van de menschelijke uitwerpselen, ook hier een vuile, benauwde stank, ook hier een opeenhoping van menschelijk vuil, waarop de vliegen zitten. De eene breede weg, die aan het begin van de kampong is aangelegd, ziet er aardig uit.

Hier ook het aardige, rustige Indische leven, maar kom daar niet achter. Dan ziet ge ook overal vervuiling en verwaarloozing. Ook deze kampong is een besmettingshaard van cholera en typhus, kortom van al die ziekten, die in verband staan met slecht en bedorven water. Wel is het aantal cholera-gevallen enorm verminderd, nadat door de goede zorgen van den kampong-eigenaar, Bassalama, de meeste bewoners zich hebben laten inenten, maar ook deze kampong blijft een gevaar, deze kampong vraagt om verbetering. Mogen deze verbeteringen toch niet te lang op zich laten wachten.

cacao en in de bacoven uitbraken. In die ziekten heeft men dan ook de oorzaken te zien van den kwijnenden toestand, waarin de landbouw verkeert en niet in gebrek aan landbouwkundige kennis. De voornaamste taak van het landbouwdepartement moet voorloopig dan ook zijn het streven om practisch uitvoerbare middelen tot bestrijding dier ziekten, of althans van de krullotenziekte, te vinden.

Het bewijs is nog niet geleverd, dat de heer Williams, de vertegenwoordiger der United Fruit Company, beter op de hoogte van de bovencultuur was dan de Surinaamsche planters, die sedert onheuglijke tijden bananen — een verwante soort — hebben geplant.

Een goed geregeld landbouwcrediet moet er zijn; dat hebben de planters begrepen lang vóór de heer Sibinga Mulder een voet in Suriname zette. Maar diezelfde planters kennen de geschiedenis van de Surinaamsche koffiecultuur met hare ups and downs en zullen dus wel zoo wijs zijn in die cultuur niet *de* cultuur voor Suriname te zien. De cacao moet *de* cultuur blijven, maar zoolang geldgebrek ondernemingen op groote schaal onmogelijk maakt, zal men wijs doen zich niet afhankelijk te maken van één cultuur; dus ook koffie geplant, maar natuurlijk op afzonderlijke velden. Arme menschen moeten zich met een-maal behelpen. De eene cultuur behoeft de andere volstrekt niet te benadeelen.

De heer H u i z i n g a, directeur van den landbouw — met de directeuren der plantages Jagtlust en Visserszorg misschien de eenige personen in Suriname, die naar de meening van den heer Sibinga Mulder geen „imitatie" zijn — lijkt ons een veel te verstandig man om de planters in verkeerde richting te drijven. Hij zal leiden maar ook willen leeren van die ten doode opgeschreven planters. Dezen raad geven wij hem in dit weekblad reeds bij zijne aanstelling.

De heer Sibinga Mulder is ook onderwijs-specialiteit. Om een denkbeeld te geven van het gehalte van hen, die zich in Suriname voor het onderwijzersexamen aanmelden, las hij een examenopstel voor. Zou de heer Sibinga Mulder niet weten welk examenwerk h i e r soms geleverd wordt door candidaat-onderwijzers?

Wat zou hij er van zeggen, indien men b.v. de Nederlandsche candidaten voor de lagere akte Fransch wilde beoordeelen naar de volgende vertaling van den zin „un ouragan dans le désert est une chose affreuse": „een orang-oetan aan het dessert is een afschuwelijk ding."

Terloops zij hier opgemerkt, dat de Nederlandsche regeering reeds 25 j a a r talmt om in de onderwijswet een wijziging te brengen van een paar woorden, die de Surinaamsche onderwijzers in de gelegenheid zou stellen hier de hoofdakte te behalen. Alle verzoeken uit de kolonie zijn vruchteloos geweest.

Summa summarum: de heer Sibinga Mulder heeft veel verstandigs gezegd, maar ook veel, dat blijk geeft van onvoldoende waarneming, van onjuist inzicht.

Er is eenig debat geweest. Van debat bij zulke gelegenheden is weinig nut te verwachten. Zoo'n „inleiding" duurt een paar uren; om scheeve voorstellingen recht te zetten heeft men dikwijls evenveel tijd noodig en die kan uit den aard niet beschikbaar gesteld worden.

* * *

Onder het hoofd „E e n m i n i s t e r i e e l l e s j e" schrijft „De West" van 27 October:

„Zoo men weet, is onlangs door den chef van het militair hospitaal uitzending gevraagd van vijf gediplomeerde verpleegsters uit Nederland. Het heette, dat geschikte personen voor dit werk in de kolonie niet te vinden waren.

Die argumentatie is den minister blijkbaar te machtig geweest. Uit goede bron vernemen wij het volgende:

De minister heeft de vroegere rapporten van onzen geneeskundigen dienst eens nageslagen en de voorstellers met hun eigen wapenen doodgeslagen.

Waar men thans mededeelde, dat de leerling-verpleegsters „slechts met moeite" de lessen ter verkrijging van het diploma kunnen volgen, wijst de minister op het koloniaal verslag van 1909, waarin met lof van den cursus tot opleiding wordt gesproken. In dat verslag leest men o.m.: de opleiding werd als regel door alle zusters met belangstelling bijgewoond.

Verder wijst de minister op het verslag van 1910, waarin gezegd wordt:

„Door de opleiding en aanstelling van meerdere Surinaamsche liefdezusters, is de verpleging in niet geringe mate verbeterd en kunnen daaraan thans eenige hoogere eischen gesteld worden."

Hieruit valt af te leiden, zegt de minister, dat de cursus een succes mag worden genoemd.

Dan wijst de minister op de examens. In 1911 werd voor het eerst examen afgenomen en slaagden 7 zusters. Het volgend jaar dito. In 1913 komt de omkeer en slaagt ...... slechts één.

De minister vraagt: is er geen kans, dat een volgend jaar wederom met beteren uitslag wordt gewerkt?

Dr. Hovenkamp rapporteerde: er zijn nog slechts 4 gediplomeerde verpleegsters in het hospitaal.

De minister antwoordt daarop: Er zijn in het geheel 15 geslaagd. Waar zijn de 11 anderen? Vinden die elders een bestaan, dan pleit dat voor den cursus.

Op grond van een en ander verklaart de minister voorshands bezwaar te hebben om de richting in te slaan, door den chef van het hospitaal voorgesteld. Hij acht de richting, die dr. Hovenkamp wil uitgaan, vrij bezwarend voor 's lands geldmiddelen, in verband met bezoldiging, reis- en teerkosten, enz.

Terecht merkt bovendien de minister op, dat indien de beste plaatsen door anderen worden bezet, de toeloop van Surinaamsche meisjes tot den cursus belangrijk zal verminderen. Het gevolg zou zijn, dat de uitzending van vijf gediplomeerde verpleegsters weldra door meer zou moeten worden gevolgd.

De minister stelt daarom den gouverneur voor, om nader te overwegen of de aanvraag der zusters uit Nederland noodig is.

Tot zoover het ministerieel schrijven.

Wat in het bovenstaande opvalt, is niet alleen de luchthartigheid, waarmede rapporten gekleurd worden in Suriname (zoodat het eene het andere vernietigt), maar vooral het feit, dat de minister de contrôle overneemt, die de gouverneur behoorde uit te oefenen op zijn hoofdambtenaren."

* * *

Een eigenaardig gevolg van den Europeeschen oorlog vinden wij in „De Surinaamsche Bode" van 21 October:

Een landbouwer uit Boven Saramacca schrijft aan het blad:...... „M. de Red. Een ander gevraar dreigt ons, nl. dat wilde dieren ons zouden kunnen aanvallen — d.i. reeds gebeurd met mij — zonder dat we in staat zijn ons te verdedigen. We kunnen nergens een beetje k r u i t te koop krijgen!

Zoo gebeurde het dat ik een lange voetreis door onze bosschen maakte; ik had maar twee schot k r u i t vóór het uitbreken van den Europ. oorlog en vóórdat het Bestuur der kolonie den maatregel — 't w a a r o m is ons niet bekend — had getroffen, om den verkoop van kruit te beletten.

Wel, ik laadde mijn geweer met de twee schoten k r u i t en ging het bosch in. Eerst schoot ik een aap, later een pakira (boschvarken). Laatsgenoemd dier zette 't op een loopen eer het dood viel; ik liep er naar toe om het te halen — en wat zag ik tot mijn grooten schrik? Een grooten rooden tijger, die de pakira in beslag nam; ik snelde heen en liet hem den buit, omdat ik niet over meer k r u i t te beschikken had.

Herten, konijnen, enz. vernielen veel van onze beplantingen; slangen, enz. doorkruisen onze perceelen; boa's en krokodillen maken zich meester van onze eenden; awarie, sapakara rooven onze kippen en kuikens; roofvogels pikken onze kippen en kuikens op; edoch, we vermogen niets daartegen, omreden we heelemaal geen kruit te koop kunnen krijgen.

Wij, landbouwers der bovenbuurt, zitten ook daarom in duizend angsten.

Zou, M. de Red., de Gouverneur in overleg met onzen Districts-Commissaris het nu niet daarheen kunnen leiden, dat wij aan wat kruit tegen betaling geholpen worden in ons district?

We smeeken den Landvoogd er om."

* * *

Een ander gevolg van den oorlog: Het bestuur van Suriname heeft bericht ontvangen, dat gedurende den oorlog vervoer van Britsch Indische emigranten door de Engelsche regeering verboden is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Solosche Hofgrooten.

De „S i n a r D j a w a" verneemt uit Solo, dat de P a n g e r a n s en andere hoogere en lagere Inlandsche ambtenaren van den S o e s o e h o e n a n, die gronden in apanage hadden om er van te leven, nu hun traktement in geld zullen ontvangen. Maar de traktementen van de r e g e n t e n n a j o k o zijn lager gesteld dan die van de p a n g e r a n s s e n t o n o (prinsen van den bloede). Een dezer regenten is tegen deze, naar zijne meening, onbillijke regeling opgekomen. Onbillijk, omdat, zooals hij zegt, die p a n g e r a n s niets uitvoeren en geen verantwoordelijkheid dragen. De r e g e n t e n n a j o k o echter hebben een bepaalden werkkring in den dienst van het Rijk en zijn daarbij nog lid van den p r a d o t o g e d é en van den Landraad. Naar het blad meent, zal de Rijksraad van Solo wel gevolg geven aan deze klacht. Ook de p a n g e r a n s zullen, voor zoover zij daartoe in aanmerking komen, te werk gesteld worden. Men ziet althans de p a n g e r a n s H a d i w i d j o j o en H a r i o M a t a r a m dagelijks op het rijkskantoor komen. Dit is al vast een begin. De andere p a n g e r a n s zullen ook wel aan de beurt komen. Het is wel een kenmerkend teeken des tijds, dat de Inl. Hofgrooten nu ook al aan het werk gezet worden. Moge dit tot welzijn van het Vorstenrijk strekken. Alzoo besluit bovengenoemd blad.

Als een gevolg hiervan hebben, volgens hetzelfde blad, de Inlandsche ambtenaren, die in dienst van den S o e n a n zijn, het verlangen te kennen gegeven de Europeesche kleederdracht te mogen aannemen; R a d e n T o e m e n g g o e n g D j o j o n e g o r o moet daartoe reeds het verzoek hebben ingediend. Vreemd is het, dat de conservatieve geest onder den hoogen adel nog niet geheel en al verdwenen is.

De Javaansche Kleederdracht.

Onder de Inlandsche jongens van de kampong Singosaren ter hoofdplaats Solo, hebben velen zich tot het bestuur van de vereeniging K r i d o M a r t o n o gewend, om tusschenkomst te verleenen, ten einde hen als huisbedienden (d j o n g o s) geplaatst te krijgen. Nu heeft P a n g e r a n H a r i o K o e s o e m o d i N i n g r a t (oudere broeder van den Soenan) uitdrukkelijk te kennen

gegeven, dat zij alleen dan voor plaatsing in aanmerking komen, als zij de onvervalschte Javaansche kleederdracht blijven dragen, n.m. met kain en kris. Dit is dus wel een regeling, die zich aan z.g. vooruitgang en wat dies meer zij, niet stoort. De Javaansche kleederdracht mag niet geheel verdwijnen; op tentoonstellingen en andere vertooningen kan men er nog geur meé slaan!" zoo denken nog vele Javanen.

Groote behoefte aan meer scholen.

De „B i n t a n g S o e r a b a j a" bericht, dat te Djokdjakarta in de kampong Kaoeman een Inlandsche school wordt opgericht, waaraan de naam van S i b a t o e l M e d e r a s a h W a l n g a r b i-a h gegeven is en waar, naast de gewone leervakken van het lager onderwijs, het Arabisch wordt geleerd. Wij hopen, schrijft het blad, dat de wenschen, die daarbij gekoesterd worden, in vervulling gebracht mogen worden.

Daarentegen blijkt meer en meer de behoefte aan 1e klas scholen, vooral te Soerabaja. Onlangs waren er 140 aanvragen, terwijl er slechts 20 kinderen konden geplaatst worden! Vele ouders zonden hunne kinderen naar andere plaatsen, o.m. naar Modjokerto, Banjoewangie, enz., om te trachten daar een plaatsing op bedoelde scholen te krijgen; maar ook hierin werden nog vele ouders teleurgesteld. De Inlanders willen thans veelal, dat hunne kinderen Hollandsch leeren. Om nu toch aan dit verlangen te kunnen voldoen, hebben vele ouders zich met de Inlandsche onderwijzers ter plaatse in verbinding gesteld en heeft zich nu een comité gevormd tot oprichting van middag-cursussen voor het aanleeren van de Hollandsche taal.

Mohamedaansch Godsdienstonderwijs.

Maar naast de gewone schoolkennis wordt het gewicht van hun godsdienst door de Javanen toch ook niet uit het oog verloren. In een Javaansch blad las de redactie der S i n a r D j a w a, dat Dr. R i n k e s, die voor een paar maanden met verlof in Holland geweest is, onderweg ook Caïro bezocht moet hebben en toen alle Javanen, daar woonachtig, waarvan de meesten van Solo afkomstig, in zijn hotel bij elkaar heeft laten komen en welwillend aangeraden om maar naar Java terug te keeren, waar zij voor hunne studiën en met hunne financiën beter terecht konden komen. De S i n a r D j a w a betwijfelt de waarheid van een en ander. Want nergens anders heeft zij de bevestiging van dit bericht gelezen. Hoe komt men er aan? Wil men ons beletten naar de bron te gaan, waar wij de waarheid en de wijsheid kunnen putten?

Met 't oog op de moeilijke tijdsomstandigheden heeft het S. I.-bestuur te Solo de contributie der leden tot nader orde op ƒ 0,50 in stede van ƒ 1.— gebracht.

Laten we de gelden, door de S. I. bij elkaar gebracht om verschillende handelsoperaties op touw te zetten, maar liever aanwenden om een Javaansche theologische school op te richten. Op het gebied van handel, landbouw en nijverheid zullen wij wel met behulp van het Nederl. Gouvernement vooruitkomen, maar ook in de kennis van onzen godsdienst dienen wij nog goed onderwezen te worden en hierin moeten wij ons zelven helpen. Onze leermeesters zouden wij dan van Caïro of Constantinopel kunnen laten komen.

Wat wij tot nu toe op handelsgebied gepresteerd hebben, is vrijwel een fiasco geweest; ziet maar naar W i w o r o H a r d j o en K r i d o M a r d i K i s m o, in Solo en zooveel andere toko's en warengs op andere plaatsen.

De Inlandsche Volksgeest.

Een medewerker van de P e m b r i t a B e t a w i uit Caïro geeft aan, waarom de Duitschers in de laatste jaren zooveel sterker vooruitgegaan zijn dan de meeste andere volken in Europa. Z. i. omdat zij zich aan de volgende stelregels houden:

Eerst aan hunne minder bedeelde landgenooten te denken en deze vooruit te helpen, alvorens geld uit te geven om te trouwen; geen goederen te koopen, die niet in het eigen land gemaakt zijn; ook geen gebruik te maken van artikelen, zooals messen en andere voorwerpen van staal, uit andere landen; in hunne huizen, aan hunne tafels geene voorwerpen te plaatsen, die buitenslands gemaakt zijn; te schrijven op papier, met pennen, die in Duitschland vervaardigd zijn; geen cent uit te geven, als zij niet de zekerheid hebben, dat die cent in het eigen land blijft of daarin terugkeert; brood te eten van de tarwe, in Duitschland gekweekt, daar dit het lichaam dubbel sterk maakt; kleeren te dragen van de wol, in Duitschland verkregen; koffie te drinken, afkomstig van de landen, die aan Duitschland onderworpen zijn; niet in bewondering te staan voor het goede en het schoone, dat in andere landen geproduceerd wordt, doch te trachten hetzelfde minstens even goed, zoo niet beter, na te maken, opdat de eigen landgenooten daarvan het meeste voordeel zullen trekken. Vroeger heeft Duitschland millioenen uitgegeven aan andere landen, millioenen, die niet in het eigen land terugkeerden. Het gaat nu van de stelling uit: Als ge honger hebt, eet dan de produkten van uw geboortegrond; niet die van andere landen, opdat uw geld niet in andere landen terecht komt. Laat u niet door zoete woorden lijmen om anders te doen.

Hierdoor zijn, volgens schrijver, de Duitschers zoo vooruitgegaan op het gebied van kennis en wetenschappen, van handel, landbouw en nijverheid; daaraan hebben zij den naam te danken, die zij nu in de beschaafde wereld voeren.

Schrijver vervolgt: Hoe geheel anders is nu de volksaard in N.-I. Daarom ook blijft de bevolking van N.-I. zoo dom, zoo arm en zoo zwak. In den laatsten tijd wordt het van de daken afgekondigd, in woord en in geschrift bekend gemaakt, dat de Inlander vooruit wil en nu ook vooruitgaande is. Er zijn scholen gekomen, leermeesters hebben zich gevormd, vereenigingen zijn tot stand gekomen, vele kranten en tijdschriften worden uitgegeven, maar toch is van een wezenlijke verandering van den volksaard in het algemeen nog geen sprake. Op plaatsen als Soerabaja, Solo, Semarang en Bandong zijn onder de Inlanders enkele vermogende lieden. Hoofdzakelijk zijn zij door den padihandel rijk geworden. Maar hoeveel van de op Java geproduceerde padi komt er niet terecht in de rijstpelmolens van Chineezen, die ook door Chineezen geëxploiteerd worden? Hoeveel kan ten deze door de Inlanders, vooral door de rijken onder hen, verricht worden? Er zijn Inlanders genoeg op Java, die bedreven zijn in het maken van kains, maar de meeste Inlanders koopen nu liever de goedkoopere namaaksoorten van buitenlandsch fabrikaat. Tal van Inlanders gaan nu naar Europa of andere landen om kundigheden op te doen, doch als zij terug komen, scheiden zij zich van hunne landgenooten af, die het niet zoover gebracht hebben. 't Is alsof zij zich schamen om te gaan met dezen, die in hun oog niet zoo knap zijn. Er zijn er zelfs, die hunne ouders en andere familieleden niet meer willen kennen, omdat zij niet op één lijn met dezen gelijk gesteld willen worden. Is dit nu liefde voor het volk en den geboortegrond? Zijn dit de gevolgen van het betere onderwijs en de meerdere ontwikkeling? Vele Inlanders zijn naijverig op de boven hen gestelden en het gevolg is, dat vele rijke en welgestelde Inlanders er niet op gesteld zijn, dat zij, die thans arm zijn, rijk en knap worden, uit vrees overtroffen te worden. De minder bedeelden zullen dus eerder tegengewerkt dan vooruit geholpen worden.

En hoe is het met den godsdienst gesteld? Velen zijn er, die goed in onze leer onderwezen worden. Zij bezoeken de p e s a n t r e n s (priesterscholen) en lezen de noodige boeken, en toch heerschen nog zoovele verwarde begrippen omtrent onzen godsdienst, wordt nog véél aan bijgeloof gedaan, meer geloof gehecht aan verhalen, die in strijd zijn met de inzichten van onze leer!

De Oorlogstemming.

De „B i n t a n g S o e r a b a j a" beweert, dat in den aanvang van den Europeeschen oorlog de stemming onder de Aziatische volken niet anti-Duitsch was, maar dat deze veranderde, toen Engeland zich tegen Duitschland gekeerd had. Als een staaltje hiervan ontleent het blad het volgende aan de „T i m e s o f I n d i a":

Kort na het uitbreken van den oorlog kwam er een Hindoe uit Zanzibar te Bombay, die vertelde hoe, toen daar het bericht kwam van den oorlog tusschen Duitschland en Frankrijk, de sympathieën waren aan de zijde der Duitschers. Maar gedaan was 't met deze goede gezindheid, zoodra de bevolking vernam, dat ook Engeland zich in den strijd gemengd en aan Duitschland den oorlog had verklaard. De vlaggen op de Duitsche kantoren werden neergehaald, de Hindoes daar ter plaatse boden zich bij de politie als hulp aan en namen als vrijwilligers dienst. De Duitschers werden gevangen genomen en naar Nairobi gezonden. De geheele bevolking is daar, zoowel als in Oost-Afrika, nu anti-Duitsch gezind.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Stilstand in den Handel.

Sedert het uitbreken van den grooten oorlog — alzoo de „P e w a r t a S o e r a b a j a" — kan wel gezegd worden, dat de handel hier (Soerabaja), vrijwel stil staat. De handelaren, die met een klein kapitaal werkten en wier kas nu vrijwel leeg is, kunnen geen geld meer krijgen. De prijzen der handelsartikelen zijn met ettelijke procenten verhoogd geworden. Er wordt haast niets meer verkocht, want in den aanvang hebben de meeste menschen een voorraad van drie à vier maanden opgekocht. Met de groote kapitalisten is het anders gesteld. Zij kunnen betere tijden afwachten en prijs houden. De groote Europeesche importhandelaren geven geen crediet meer. Het vertrouwen is er niet meer. Uitstel van betaling wordt niet gegeven; met de meeste gestrengheid wordt tot executie overgegaan. Het blad acht 't noodig, dat de Chineesche handelsvereenigingen maatregelen nemen om in dezen toestand verandering te brengen en hulp te verleenen.

In de afdeeling Soerabaja van de S. I. werd een vergadering van aandeelhouders van de t o k o B o n d o R o e k o e n te Donokerto gehouden, om het voorstel van het bestuur tot sluiting van dezen winkel te bespreken. Zoo gaat 't met al de t o k o's van de „S. I."; zij verdwijnen één voor één van het tooneel, schrijft de „P e w a r t a S o e r a b a j a". Van de 20, die hier (Soerabaja en omstreken) opgericht werden, zijn meer dan drie vierden verdwenen. Ook bovengenoemde toko werd met véél ophef opgericht! Zoo zullen nu nog vele andere toko's, die een kwijnend bestaan lijden, spoedig gesloten moeten worden. Mede een bewijs, dat de Javanen niet solide noch eensgezind zijn; zij flikkeren voor een oogenblik onder uitwendige invloeden op, om daarna weer uit te dooven. Hoe veel menschen zouden er gelukkig gemaakt zijn, sedert het bestaan van de S. I.?

Holland's Onzijdigheid.

De „B i n t a r a H i n d i a" beschrijft, naar aanleiding van den oorlog en Holland's neutraliteit, hoe „onze geëerbiedigde en geloovige Vorstin" haar land en haar volk onder Gods hoede heeft gesteld; in Gods hand, die zoo machtig en krachtig is, waar wij veilig zijn en niet afhan-

kelijk van den wil der Vorsten. Het is daarom goed, dat Holland neutraal blijft en op God vertrouwt. Al is Holland ook omringd van strijdende landen, God, de Almachtige, zal het voor strijd bewaren.

De „P e r n i a g a n", die deze woorden aanhaalt, schrijft: Wij allen hopen van harte, dat Holland bewaard moge blijven voor de rampen van den oorlog. Maar toch zouden wij (Perniagan) aan de redactie van de „B i n t a r a H i n d i a" de volgende vragen willen stellen: Waarom werd België door Duitschland aangevallen en moesten daar steden en dorpen verwoest en duizenden menschen gedood worden? Heeft Koning Albert in zijn geloovig hart dan ook niet het lot van zijn land en volk in Gods handen gesteld? Waarom zijn er reeds zoovele Duitschers, Russen, Oostenrijkers, Serviërs, Franschen en Engelschen omgekomen? Hebben ook hunne staatshoofden God niet aangeroepen en het lot van hunne landen en hunne volken in Gods hoede aanbevolen? Gingen die menschen, voorgegaan door hunne Vorsten en Hoofden, niet voor het uitbreken van den oorlog naar de kerken om Gods zegen af te smeken, zijn hulp in te roepen bij den krijg, die gevoerd zou worden? Is de Keizer van Duitschland dan geen godvreezend man, die op Gods hulp gerekend heeft en wien zijne vijanden toch het Togoland hebben afgenomen? Ziet, dat alles begrijpen wij niet. Kan de „B i n t a r a H i n d i a" ons hierop antwoord geven? Zoo vraagt de „P e r n i a g a n."

Van Vreemde Koloniën.

Wij hebben de gebeurtenissen in Zuid-Afrika eenigen tijd onbesproken gelaten. Eerlijk gezegd, wisten wij niet goed hoe wij 't hadden met al de berichten van gevangennemen en verloopen der benden. Het aantal dier buitenwerkingstellingen gaf toch tevens aan hoe de beweging in omvang geenszins zonder beteekenis was en daar de mededeelingen allen van één zijde kwamen, aanvaardden wij de juistheid met groot voorbehoud.

Met de gevangenneming van de Wet is, de wijze waarop het geschied is bovendien in aanmerking genomen, echter een bewijs tot ons gekomen, dat de opstand zijn kracht verloren heeft, een bevestiging dus van de beweringen, die sedert het optreden van Maritz reeds dadelijk verspreid zijn.

Na het korte Reutertelegram van 3 December: „de Wet is gevangen genomen", kwam al spoedig een breedere uiteenzetting, waaruit bleek hoeveel beteekenis aan dit feit wordt gehecht. De commandanten der regeeringstroepen hadden opdracht om de aanvoerders der verzetsmannen overal met nadruk te vervolgen. Zoo had Dutoit den 21en November de Wet al dicht op de hielen gezeten, toen de generaal, met enkele volgelingen, de Vaal overstak naar Transvaal. Hij voegde zich daarna bij een kleine troep, die in de buurt van Schweizer Reneke was gevormd. Door een snellen marsch wist de Wet te ontkomen aan het kordon, dat de regeeringstroepen om hem heen trachtten te trekken en te sluiten. Hevige regens en stormen begunstigden zijn ontkomen, daar de tegenpartij door den slechten toestand der wegen geen voordeel van haar auto's kon trekken.

Maar toen hij ten N. van Devondale Siding den spoorweg naar Vrijburg overstak, werd hij aan kolonel Brits gesignaleerd, die dadelijk de vervolging weer inzette. Den 27en November gelukte het hem een gedeelte van het commando, onder Wolmarans gevangen te nemen. De Wet had deze troep den vorigen dag verlaten en was verder in westelijke richting getrokken. Brits bleef voeling met hem zoeken en houden om hem uit te putten, totdat hij gedwongen zou zijn zich gevangen te geven. Hiertoe werd van Vrijburg uit het automobielkorps van Witwaterrand in actie gesteld, dat gevormd is uit eenige commando's van de afdeeling, die onder kolonel Jordaans staat.

Al kwamen de vervolgden onder schot er werd niet geschoten, dit gaf wel tijdverlies, maar men wilde bloedverlies voorkomen. De uitputting teekende zich al scherper en scherper. Verscheidene opstandelingen lieten zich van hun paarden vallen, om in 't zand de niet langer te ontberen slaap te vinden. Anderen wierpen telkens meer deelen van hun uitrusting weg, nog steeds hopend in den ongelijken wedloop tusschen paard en auto een uitkomst te vinden in een daarvoor gunstig terrein.

Na zes dagen van jachten had een afd. onder kapitein Bullock het beoogde doel bereikt. Den 1en December werd de Wet op de hoeve Waterberg ingehaald. Toen de auto's op 200 M. genaderd waren, staken de volgelingen van de Wet de witte vlag op. Sommigen smeten het geweer op den grond, anderen vielen uitgeput uit het zadel, de Wet stak de handen op om den strijd te doen eindigen, het meerendeel zijner gezellen was echter zoo geheel op, dat zij onverschillig schenen voor hetgeen er voorviel.

De auto's, die voor de vervolging gebruikt waren, liet Jordaan in het zand steken als gedenkteeken voor de wonderlijke vervolging, die hier met succes bekroond was geworden.

De Wet en de zijnen zijn naar Johannesburg overgebracht. Bij aankomst aldaar rookte hij kalm een pijp, maar hij zag er toch terneer geslagen uit. Hij is in het fort geinterneerd.

In het laatst was hij nog maar vergezeld van een veertigtal volgelingen; bij deze actie nam kolonel Brits, tot wiens troep de afdeeling Jordaan behoort, in het geheel 120 opstandelingen gevangen.

Zoo is het verloop geweest volgens Reuter's dienst.

Daar de opstand als hopeloos te beschouwen was en hij door den alleszins verkeerden inzet van majoor Maritz van meet af alle sympathie verspeeld had, kan men bezwaarlijk anders doen dan zich verheugen over de spoedige beëindiging, maar dit neemt niet weg, dat de gevangenneming van de Wet ons met grooten weemoed vervult. Meegesleept in een beweging, wier verloop hij zelf zoo niet gewild kan hebben, was hij van leider volgeling geworden. Strijdend voor de vrijheid van zijn land vond hij tegenover zich Boeren, die de vrijheid niet minder hoog stellen dan hij. In oorlog tegen landgenooten, die hem in hun hart nog vereeren om hetgeen hij gedaan heeft en geweest is, moest hij zich zien gevangen nemen door makkers van weleer, en eigenlijk nog vrienden van heden, die hem liever de hand reikten dan deze tegen hem op te heffen. Wat moet er in het gemoed van generaal de Wet, wat moet er in het gemoed van hen die „de mooie vangst" deden, zijn omgegaan?

En daar ditzelfde gevoel ook de hooge bestuurders der Z.-A. zaken bezielt, zullen zij ook voor een heel moeilijke vraag staan, nu zij de Wet moeten laten toedenken en toedienen wat hem als verzetsman is toe te wijzen. Botha zal zeker den tweestrijd van elken Afrikaanschen Hollander mee te voeren en te bedwingen hebben. De wijze waarop hij den Boer opgeroepen heeft tot deelneming aan den strijd tegen Duitsch Z.W. Afrika, heeft den minister-president aan populariteit doen verliezen, zal hij den weg vinden om aan de Wet boete te doen en zoodoende weer aan sympathie te winnen?

* * *

Afgescheiden hiervan zijn meer berichten betreffende den strijd in Z.-A. te vermelden. In „Ons Land" van 14 November wordt van een kort te voren genomen nieuwen maatregel gewag gemaakt. Stond het elken opstandeling tot dien vrij de wapenen aan den naastbij zijnden magistraat of officier te overhandigen en dan naar zijn plaats terug te gaan, zonder straf, van 12 November af werd den rebellen tijd gelaten om zich tot uiterlijk den 21en te bedenken. Wie daarna tot de verzetsmannen behooren bleef, werd van de amnestie uitgesloten en zou volgens de wet gestraft worden. Voorts zal het privaat-eigendom van de rebellen belast worden met de kosten van direkte verliezen en schade door vreedzame burgers beloopen ten gevolge van daden der opstandelingen. De aangeboden amnestie werd toen echter reeds niet toepasselijk verklaard voor a. personen, die een leidend aandeel in den opstand hebben gehad, en b. personen, welke een overtreding der oorlogsgebruiken hebben begaan.

Zeer merkwaardig is zeker het aanbod van Dr. Rubusana, bekend Kaapsch naturellen-politikus, aan den Minister van naturellen-zaken gedaan. Hij wilde 5000 kaffers tot een korps vormen, dat dienst zou doen tegen de Duitschers in Z. W. Afr. De Minister van landsverdediging, generaal Smuts, heeft, met een waardeerend woord voor de royale aanbieding, het aanbod afgewezen, omdat de regeering zich in dezen oorlog niet wenscht te bedienen van anderen dan blanke strijders. „Afgezien nog van andere kwesties, is", zegt de minister, „deze oorlog ontstaan onder de blanke volkeren van Europa en de regeering wenscht 't gebruik van naturellen in een oorlog tegen blanken te vermijden."

Niet hoffelijk deze wijze van afdoen tegenover de gulle aanbieders. Niet logisch ook, waar bruine en zwarte naturellen van elders in duizendtallen door de Britsche regeering niet alleen ten strijde geroepen worden, maar hiervoor zelfs naar het oorlogsveld in 't land der blanken zelf worden overgebracht. Niet politiek ook, waar de strijd tegen Duitsch Z. W. Afrika door de Z. Afr. regeering wordt gevoerd als een uitvloeisel van de politiek van het moederland, die men nu dus verloochent.

Of de verklaring van den D. Minister van Koloniën, dr. Solf, ook is geschied buiten eenig verband met het ongunstige verloop van den opstand in Z.-Afrika? Van Boeren-zijde zou aan de D. regeering een verklaring aangaande haar verhouding tot de Z.-A. Unie gevraagd zijn en de staatssecretaris heeft daarop geantwoord. Het betrekken van Duitsch Z.-W.-A. is van D. zijde niet uitgelokt. Het is onwaar dat D. het geheime voornemen koesterde Z.-A. in te palmen, even onwaar dat D. strijdmachten het grondgebied der Unie geschonden hebben, het heeft niet in de bedoeling gelegen Duitsch Z.-W.-A. tot basis te doen dienen van krijgsverrichtingen tegen Br. schepen. D. wenscht den oorlog in Z.-A. niet, het wenscht veeleer de opgedrongen vijandelijkheden te staken, als dit wederkeerig wordt verzekerd. Eigenaardig komt dan achteraan: Mocht het den Z.-Afrikaanders gelukken een onafhankelijken staat te stichten, dan zal de Duitsche regeering dien erkennen en zijn politieke onafhankelijkheid en territoriale integriteit eerbiedigen.

Dat zijn klanken, die herinneren aan de overeenkomst met overste Maritz gesloten, verklaring, waarvan dr. Solf overigens het compromitteerende eenvoudig negeert.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

„Onze Tjip."

De Goentoer, het orgaan der vereeniging Insulinde (No. 6, blz. 149) verwelkomt den heer Tjipto Mangoenkoesoemo bij zijn terugkeer op Java met de volgende bewoordingen:

Onze Tjip is weer in ons midden. Dat dit een gevoel van innige vreugde bij ons verwekt heeft, ligt voor de hand. Ook de leden zullen met ons wel die vreugde deelen.

De verkwikkende zeereis heeft blijkbaar invloed ten goede gehad op zijn gestel, want wij hebben niet de minste sporen van physieke of geestelijke invaliditeit bij hem opgemerkt, integendeel hij komt ons voor nog de Tjip van tempo doeloe te zijn, kalm, bescheiden en nog vol overtuiging. Tjip is dus voor ons niet verloren.

Zijn bijna éénjarig verblijf in het ruwe noorden, vol hagelslag en stormgeloei — om het eens dichterlijk uit te drukken — heeft zijnen reeds ruimen blik een wijder horizon gegeven, welke hem ongetwijfeld ten goede komt.

Hij is voornemens te Semarang zich als particulier geneesheer te vestigen.

Wij heeten hem en zijn lieve, kranige echtgenoote, die den durf en moed heeft gehad om hem in het onbekende land als een Dewi Sri te vergezellen, hierbij van harte welkom in ons dierbaar vaderland, het plekje waar hun wieg heeft gestaan en dat ook hun graf zal zijn. Mogen zij hier weldra datgene vinden, wat hunne harten bevrediging kan schenken.

De Indische Gids.

De December-afl. opent met een beschouwing van den heer E. A. A. van Heekeren over „Het Suezkanaal en de oorlog"; schrijver doet uitkomen, welke beteekenis dat kanaal voor het wereldverkeer heeft en wat de gevolgen zouden zijn, indien het den Turken mocht gelukken het verkeer aldaar te stremmen.

De heer F. A. Liefrinck critiseert het boek van den heer H. van Kol „Door Sumatra en Bali", speciaal het gedeelte dat over Bali handelt. Men zal goed doen, het boek van Van Kol gelezen hebbende, ook kennis te nemen van deze alleszins deskundige critiek.

Het boschbeheer in de Buitenbezittingen wordt in beschouwing genomen door den heer L. J. van der Waals, commies bij het Dep. van Koloniën; de schrijver neemt als uitgangspunt de artikelenreeks over dit onderwerp van den heer J. S. van Braam, inspecteur bij den dienst van het boschwezen, in het Tijdschr. Binnenl. Bestuur.

Met een artikel van den heer S. Kalff over tooneel en muziek in den Compagniestrijd wordt de rij der z.g.n. „hoofdartikelen" besloten.

Verder bevat dit Nr. de gewone maandelijksche rubrieken, als: Varia. — Maandelijksche revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Over de talen van Midden-Celebes.

Blijkens eene bespreking in de Ind. Gids is het 3e deel van N. Adriani en Alb. C.Kruyt „De Bare'-e sprekende Toradja's van Midden-Celebes" ter Landsdrukkerij te Batavia verschenen. Dit derde deel bestaat uit 2 afdeelingen; in afd. A worden alle talen en dialekten van Midden-Celebes besproken, om te kunnen bepalen welke plaats het Bare'-e daartusschen inneemt. „Men zal zich bij inzage van het eerste gedeelte verbazen over het groote aantal talen en dialecten, dat op het schaars bevolkte Midden-Celebes wordt gesproken", zegt Dr. Alb. C. Kruyt, van wiens hand deze bespreking is.

Afdeeling B behandelt de letterkunde der Bare'-e taal. Voor zoover wij weten is dit derde deel nog niet hier te lande verkrijgbaar gesteld.

Een aantal nieuwe uitgaven van het Bat. Gen. v. K. en W.

De jongste mail bracht ons verschillende nieuwe publicaties van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, als:

De Rapporten van den Oudheidkundigen Dienst in Nederlandsch-Indië over het jaar 1913, waarin de volgende onderwerpen behandeld worden: De eerste vorsten van Samoedra-Pasè, door J. P. Moquette. — Slecht werk aan de Hindoe-oudheden op Java, door Dr. J. Brandes. — Fout of finesse? door Dr. J. Brandes. — Opgave der Hindoe-oudheden in de residentie Pekalongan, afd. Brèbès, door E. A. Sell. — De brondsvondst van Ngandjoek, door Dr. N. J. Krom. — Hindoe-oudheden van Java (1864—1867), door N. W. Hoepermans.

Oudheidkundige dienst in Ned.-Indië. Oudheidkundig verslag over het derde kwartaal 1914. (Hierin een voorloopige lijst van oudheden in de Buitenbezittingen van Hindoe-, Hindoe-Javaanschen- en praehistorischen oorsprong).

Verhandelingen van het Genootschap. Deel LXI, eerste stuk, waarin opgenomen een „Beknopt Nederlandsch-Sasaksch woordenboek, samengesteld door G. K. B. Agerbeek, Controleur B.B.".

Notulen van de Algemeene en Directievergaderingen. Deel LII, afl. 1 en 2.

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde. Deel LVI, afl. 3 en 4. Inhoud: Het verhaal van den ondankbare. Kaba Sabaj nan Aloeih, opgeteekend door Dr. Ph. S. van Ronkel. — Epigraphische aanteekeningen, door Dr. N. J. Krom (IV. Het heiligdom te Palah. — V. De Civabuddhatempel. — VI. De vorsten van Kediri, 1038—1144. — VII. Tada en Gajamada). — Een pseudo-Padjadjaransche Kroniek. Derde bijdrage tot de kennis van het oude Soenda, door C. M. Pleyte, met medewerking van Raden Ngabei Poerbatparaka. — Het heiligdom te Oelakan, door Dr. Ph. S. van Ronkel. — Varia, door Dr. N. J. Krom. (De begraafplaats van Bhre Kahuripan. — Tapasi. — Dharmanagari). — De vermiste Maitreya-kop van Tjandi Plaosan in de glyptotheek te Copenhagen, door T. van Erp. — Oude Minangkabausche maandnamen, door Dr. Ph. S. van Ronkel. — Nadere gegevens omtrent het Hasan-Hoesain feest, door Dr. Ph. S. van Ronkel.

Indologenblad.

No. 4 van het Indologenblad bevat een artikel van B. over „Een Indisch Hollandsch". — Verder geeft J. J. ten Siethoff het slot van „Atjeh in vroeger dagen"; benevens een overzicht eener lezing van den heer A. H. J. G. Walbeehm over het leven van den inlander in de binnenlanden. — Eindelijk eenige ingezonden stukken over de kwestie of het gewenscht is dat een ambtenaar B.B. kinderen heeft.

Ceres.

In No. 11 van Ceres, orgaan der studenten aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen vindt men een beknopt uittreksel éener voordracht van Prof. Dr. A. Pulle, over de 3e expeditie naar het Sneeuw-gebergte op Nederl. Nieuw-Guinea. Dr. Pulle was aan deze expeditie als botanicus toegevoegd.

Vice-Admiraal Snethlage †.

Het 1 Dec.-Nr. van het Marineblad bevat een levensbeschrijving van den eenige maanden geleden overleden gepensionneerden vice-admiraal Jacobus Gijsbertus Snethlage, die o.a. deelnam aan verschillende expeditiën tegen Atjeh. In een afzonderlijk opstel, getiteld Luitenant ter zee J. G. Snethlage. Koeng-Raba 26 Juni 1878, wordt een episode uit den Atjeh-oorlog in herinnering gebracht, waarbij de overledene toen een rol heeft gespeeld.

De Macedoniër.

No. 12 van het Zendingstijdschrift De Macedoniër bevat het vervolg van Ds. H. Dijkstra's „Een Zendingsgids voor predikanten en onderwijzers"; voorts een artikel van Ds. D. K. Wielenga: Het eten van vleesch, den afgoden (op Soemba) geofferd.

De Zending in nood.

Uit de berichten in de verschillende zendingsorganen hier te lande is gebleken, dat ook de zending in deze donkere dagen moeilijke tijden doormaakt.

In een ingezonden stuk in het Indische Christelijke Weekblad „De Banier" (nummer van 23 October j.l.) wordt op dit feit de aandacht gevestigd, en heeft zich te Batavia een comité tot steun gevormd, hetwelk o.m. schrijft:

„Wat toch is het geval? De Protestantsche Zending leeft, in 't algemeen gesproken, van de giften en gaven, vooral door de kleine burgers in Nederland bijeengebracht. Het aandeel, dat Indië daarvan draagt, is bijzonder klein, uitgenomen de subsidies van het gouvernement voor scholen, ziekenhuizen enz. Nu heeft de oorlog de geregelde inkomsten van verschillende zendingsvereenigingen zeer sterk verminderd, zóó sterk, dat zij er toe overgingen de salarissen harer zendelingen te halveeren en bovendien nog te verstaan gaven, dat het dan nog de vraag zou wezen, of haar werk op den ouden voet zou kunnen voortgezet worden.

Wat het halveeren der salarissen betreft, daarover behoeven we niet uit te weiden. De zendelingen ontvangen in den regel al weinig en wanneer ze dat weinige nu nog niet eens ten volle ontvangen, komt er, vooral in de groote gezinnen, ellende. Reeds nu is ons van meer dan 40 gezinnen bekend, dat zij van *f* 75—*f* 100 per maand moeten missen.

Het stopzetten van verschillenden arbeid zal beteekenen een vernietigen van jaren langen moeizamen arbeid. Dit moet voorkomen worden en dat kunnen alleen wij, hier in Indië.

De gelden zullen zoo zuinig mogelijk besteed worden en steeds in overleg met den zendingsconsul te Batavia. Gaarne zal ieder der ondergeteekenden Uwe giften in ontvangst nemen".

De oproep is onderteekend o.a. door Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, adviseur en K. van Dijk, secretaris-penningmeester.

De rubbercultuur in Ned.-Indië.

Zooals bekend mag worden verondersteld, werd bij den aanvang van 1913 door de afdeeling Nijverheid en Handel van het Departement van landbouw, nijverheid en handel te Buitenzorg een enquête ingesteld naar de uitgestrektheden, welke in Ned.-Indië met rubberleverende gewassen waren beplant. De uitkomsten daarvan zijn bekend gemaakt in no. 13 der „Korte Berichten", jaargang 1912—'13.

In verband met de belangrijke uitbreiding, welke de rubbercultuur in de laatste jaren heeft ondergaan, is besloten tegen de tweede helft van het loopende jaar deze enquête te herhalen, ten einde in het bezit te komen van bedoelde gegevens op 1 Juni 1914. Ofschoon het daarbij aanvankelijk in de bedoeling lag, om de resultaten van deze nieuwe rubberenquête, zoomede van de tegelijkertijd door de afdeeling nijverheid en handel gehouden enquêtes betreffende andere cultuurgewassen, op te nemen in het door deze afdeeling uit te geven „Verslag omtrent Handel, Nijverheid en Landbouw van Ned.-Indië gedurende 1914", welk verslag in de eerste maanden van 1915 zal verschijnen, werd het, met het oog op het dezer dagen te Batavia te houden Rubbercongres met tentoonstelling, wenschelijk geacht, van die resultaten thans reeds een voorloopig overzicht te geven.

Daaruit blijkt nu, dat in het tijdvak van 1 Januari 1913 tot 1 Juni 1914 het aantal ondernemingen op Java met 12 gestegen is tot 344. De totale aanplant der ondernemingen is echter met 2390 bouws verminderd tot 122.005 bouws, de rubberaanplant met 1316 bw. tot 41.133 bw. Het aantal ondernemingen op de Buitenbezittingen is met 5 verminderd tot 211. Daarentegen is hier de uitgestrektheid van den aanplant toegenomen. De totale aanplant der ondernemingen is nl. met 45.219 bw. uitgebreid tot 173.504 bw., de rubberaanplant alleen met 40.268 tot 137.678 bouw.

(Nieuwe Rott. Crt.).

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 48: De ingenieur in Ned.-Indië, door Ch. G. Cramer, besproken door A. W. A. Jacometti. — Inlichtingen gedurende het jaar 1913, verstrekt door den Directeur der afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. — Bericht omtrent de Gouv. Kina-onderneming over het derde kwartaal 1914. — Bouw en picol in verband met het metrieke stelsel, door A. F. Herrmann. — Oostkust van Sumatra (overzicht van een 4-tal brochures over die streek). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen.

Weekblad voor Indië.

In No. 27 van het Weekblad voor Indië zijn opgenomen de portretten met levensbijzonderheden, respectievelijk van den nieuwen directeur der Burgerlijke Openbare Werken, P. J. Ott de Vries en den nieuwen resident van Madoera, W. H. Hoedt.

* * *

Ten slotte zij gewezen op de verschijning (bij F. B. Smits te Weltevreden), van de Statistiek der rechtsbedeeling in Nederlandsch-Indië over het jaar 1910 (negentienhonderd en tien); benevens op een

Miniatuur Maleisch woordenboek (Maleisch-Nederlandsch en Nederlandsch-Maleisch), door Dr. A. A. Fokker (Gouda, G. B. van Goor Zonen).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Ingezonden.

Aan de Redactie van het „Koloniaal Weekblad",
Heerengracht 7a, Den Haag.

Wij zenden U hierbij een serie sluitzegels, die door ons verkocht zal worden ten bate van het Koninklijk Nationaal Steuncomité te 's-Gravenhage. Tegen toezending van 10 cent in postzegels aan de fabriek wordt de serie franco aan iederen belangstellende toegezonden. De aldus verkregen opbrengst zal, zonder aftrek van eenige kosten, door de Oliefabrieken Calvé-Delft ter beschikking van het Koninklijk Nationaal Steuncomité worden gesteld. Ter wille van het goede doel verzoeken wij U de uitgaaf dezer zegels in het redactioneele gedeelte van Uw blad te willen aankondigen.

Hoogachtend,

Oliefabrieken „Calvé-Delft",
p.o. der Directie,
P. H. URI.

VAN HET ZENDINGSBUREAU,
RECHTER ROTTEKADE 63, ROTTERDAM:

Uitspraken over de Zending van buitenstaanders.

De Heer W. Frijling, adviseur voor de Buitenbezittingen, hield den 26sten Januari 1914 een voordracht voor het „Indisch Genootschap" in den Haag, waarin hij een warm pleidooi voor de Zending leverde. Ofschoon, gelijk hij verklaarde, in politiek opzicht behoorende tot de linksche groepen, trachtte hij aan te toonen, „dat het in het belang van de positie, die wij in Indië innemen, geacht moet worden om in de bedoelde (t. w. heidensche) streken den arbeid der zendelingen krachtdadig te steunen, en dat eene strikte neutraliteit te dien opzichte niet mag worden betracht."

In de discussie werd geen enkele stem tegen dit betoog gehoord, maar wel werd van verschillende zijden (door oud-Indisch-gasten) verklaard, „dat de Zending in Indië werkelijk een groote kracht is voor onze Regeering".

Den 20sten April sprak Dr. Römer, die in de Karo-Bataklanden arts is geweest, voor het „Indisch Genootschap" over de Bataks en verklaarde o. m.: „Aan dit beschavingswerk hebben de zendelingen zeker niet het geringste en minst gevaarlijke aandeel gehad".

De Heer J. C. van Eerde, Directeur van de afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, noemt in zijn in Juni 1914 uitgegeven boek over „Omgang met Inlanders" Onderwijs en Zending broodnoodig. Hij schrijft: „Wanneer de hulp van de schimmen der voorvaderen niet meer bij machte is den invloed der vreemdelingen te keeren, dan is aan de oude overleveringen, aan de eerbiedwaardige inzettingen der ouden stut en steun ontnomen; dan breekt een nieuw leven aan en ziet men om naar anderen bijstand, zich buigend voor de overmacht, die ook jegens de voorvaderen voldoende verontschuldiging wordt geacht voor de aanvaarding van het nieuwe. Hieruit blijkt hoe noodzakelijk het is, dat tijdens het bevestigen van ons bestuursgezag naast de maatschappelijke invloeden andere werkzaam zijn, die den dan op verstandelijk en zedelijk gebied wankelende tot steun worden. Onderwijs en zending zijn dan broodnoodig en moeten goed toegerust klaar staan, wanneer zij nog voorkomen willen, dat heidenen zich den van alle kanten aandringenden Islam in de handen werpen, en wanneer zij plaats willen geven aan iets beters dan de verzonken philosophie, die het leven der inlanders vervulde".

Mr. C. Th. van Deventer, lid der Tweede Kamer, schreef in het Aprilnummer van „De Gids": In den Indischen Archipel zien zij, wien het anarchisme niet langer bevrediging kan schenken, twee andere godsdienstvormen voor zich: den Islam en het Christendom. De ervaring heeft reeds geleerd, dat de Islam, meest door reizende handelaren gepropageerd, gemakkelijk terrein weet te veroveren. Maar ook het Christendom mag op resultaten wijzen, en wanneer die worden vergeleken met de Islamitische, dan valt, uit een algemeen beschavingsoogpunt, de vergelijking stellig ten gunste van het Chistendom uit. Een verstandige en vooruitziende politiek brengt dus mede om aan de pogingen van de Christelijke Zending, waar deze werkt onder nog niet geïslamiseerde, animistische volksstammen, een zoo goed mogelijke kans van slagen te bieden. Dit kan van overheidswege gebeuren door die Zending te steunen bij haar pogingen tot het organiseeren van eenvoudig en bevattelijk volksonderwijs".

Van den invloed der Zending op Java spreekt het onlangs verschenen „Algemeen Overzicht van de Uitkomsten van het Welvaart-onderzoek (1904—1905)", opgemaakt door C. J. Hasselman, in de volgende bewoordingen: „De invloed der Zending op de welvaart werd tijdens de afsluiting der afdeelingsverslagen in verreweg de meeste afdeelingen van weinig beteekenis geacht. Hierbij moet in het oog gehouden worden, dat de Zending in 69 van de 76 afdeelingen nog niet of slechts op zeer bescheiden schaal had gewerkt, nog geen vasten voet had verkregen. Meer welvaart ten gevolge van den invloed der zending werd geconstateerd in 5 afdeelingen, waar de zending reeds dieper had ingewerkt op het volksbestaan en waar dientengevolge verbetering bespeurd werd in de woningen, het huisraad, de kleeding, de erfbeplanting, den veestapel, de aanzuivering der belastingen en de geldelijke draagkracht, o. a. door besparing van de uitgaven die anders aan de bedevaart besteed zouden zijn. In 11 andere afdeelingen werden verschillende gunstige verschijnselen waargenomen als gevolg van den invloed der zending, als bv. het ontstaan van een vasten huwelijksband, de wering van den invloed van inlandsche geestdrijvers, de vermindering van bijgeloof, verbetering van de positie der vrouw, beter onderwijs en schoolbezoek, meer arbeidzaamheid en spaarzin, vermindering van verkwisting, dobbelspel, opiumgebruik, prostitutie en polygamie, meer zorg voor land- en tuinbouw en meer weerstand tegen slechten invloed van het desabestuur. Een algemeen erkend feit is, dat de Inlandsche Christenen zoo goed als nooit met de politie in aanraking komen, dat zij stipt hunne geldelijke en andere verplichtingen nakomen en ingezetenen zijn, waarvan het bestuur (ook het inlandsche) weinig last heeft".

Dr. Paul Rohrbach, een bekend Koloniaal Staathuishoudkundige in Duitschland, is van oordeel, dat men geheel Afrika met een dicht net van Christelijke Zendingsposten moet bedekken en den Zendelingen groote middelen ter beschikking gesteld moeten worden. Het getal Zendelingen en Zendeling-Artsen wil hij vertienvoudigen, de middelen, die hun ter beschikking gesteld moeten worden, vertwintigvoudigen. Zoo sprak hij op een congres te Neurenberg, in April van dit jaar.

Mededeelingen.

Van de Studenten-Afdeeling Leiden:

Op de Algemeene Vergadering van 26 November der Studenten-Afdeeling „Oost en West" te Leiden werden bij enkele candidaatstelling gekozen: tot Praeses de heer H. C. HARTEVELT (vac. G. C. F. SCHEFFEL), en tot Assessor II de heer J. J. TEN SIETHOFF (vac. W. J. BECK).

Het Bestuur is thans als volgt samengesteld:

H. C. HARTEVELT, Praeses.
Mej. N. WORTHINGTON, Ab actis.
M. A. BOUMAN, Assessor I.
J. J. TEN SIETHOFF, Assessor II.

Van de Indische Vereeniging:

Uit de stemming, gehouden op 19 Augustus 1914, is gekozen tot President; S. S. RATULANGI, met de volgende mede-bestuursleden: Secretaris: R. M. SOEWARNO; Penningmeester: R. SARENGAT; Archivaris: M. ILJAS; Commissaris: W. LAOH.

ALGEMEENE VERGADERING op *Zaterdag 12 December* 1914, des namiddags ten 2 ure, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt 37, Den Haag.

1. Bestuursoverdracht. — 2. Benoeming Verificatie-Commissie. — 3. Werkprogram 1914—1915. — Verslagen van Secretaris, Penningmeester en Archivaris.

HET BESTUUR.

Van het bestuur der Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING, op *Vrijdag 18 December 1914*, des avonds te 8 uur, in het Zuid-Holl. Koffiehuis (Zaal No. 5), Groenmarkt, te 's-Gravenhage. Onderwerp: *De Tin-ontginning te Singkep* (met lichtbeelden). Spreker: de Heer B. BOS, Directeur van de Singkep Tin-Maatschappij.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Voorzitter, P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris, L. STIBBE.

Van het Informatie-bureau:

Ter vervulling van de betrekking van leerling-machinist bij de gouvernements-marine in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden personen, die met goed gevolg hebben afgelegd het examen bedoeld in het bij Koninklijk besluit van 15 October 1909 no. 36 (Indisch Staatsblad no. 592), gevoegd programma letter D, waarvan exemplaren voor belanghebbenden verkrijgbaar zijn bij de afdeeling Personeel van het Ministerie van Koloniën; dan wel die met goed gevolg hebben afgelegd een examen overeenkomstig dat, voorgeschreven voor het verkrijgen van een voorloopig machinisten-diploma (Nederlandsch Staatsblad 1907, no. 354) of die in het bezit zijn van een einddiploma der Koningin Wilhelminaschool (afd. B).) te Batavia, een einddiploma van den machinistencursus der burgeravondschool of der Koningin Emma school te Soerabaja of een einddiploma der Kweekschool voor machinisten te Amsterdam.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 60 's maands en eene indemniteit voor voeding van *f* 50 's maands.

Aan de betrekkingen van derde-machinist, tweede-machinist en eerste-machinist, waartoe men c. q. bevorderd kan worden, zijn de volgende financieele voordeelen verbonden:

Allen genieten boven hun bezoldiging eene indemniteit voor voeding van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands.

De derde-machinisten genieten eene bezoldiging van *f* 100 (éénhonderd gulden) 's maands, terwijl het maximum ad *f* 125 (éénhonderd vijf en twintig gulden) 's maands wordt bereikt door eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands.

De tweede machinisten genieten eene bezoldiging van *f* 150 (éénhonderd vijftig gulden) 's maands, terwijl het maximum ad *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands bereikt wordt door twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands elk.

De eerste-machinisten, die niet hebben afgelegd het hieronder vermelde examen, genieten eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, terwijl het maximum ad *f* 400 (vierhonderd gulden) 's maands wordt bereikt door drie tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands elk.

De eerste-machinisten, die na minstens vier jaren werkelijken dienst als zoodanig met gunstigen uitslag hebben afgelegd het examen ter verkrijging van het diploma C volgens het reglement, vastgesteld bij het Gouvernementsbesluit van 6 November 1908, no. 20 (Indisch Staatsblad no. 633), of volgens het reglement vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (Nederlandsch Staatsblad no. 354), zooals deze reglementen later zijn of zullen worden gewijzigd en die ter verkrijging van het diploma, bedoeld in laatstgenoemd reglement, evenals zulks voor Nederlandsch-Indië is bepaald, niet meer dan tweemaal tot het examen zijn toegelaten, treden in het genot van eene bezoldiging van *f* 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands, welke met drie tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands elk kan stijgen tot *f* 500 (vijfhonderd gulden) 's maands.

Voor de toekenning der traktementsverhoogingen wordt de tijd doorgebracht onder genot van bezoldiging volgens de in de eerste plaats aangegeven regeling in rekening gebracht.

Voor de berekening van pensioenen, contributiën daaraan, wachtgelden, non-activiteitstraktementen, verloftraktementen en contributiën aan en bedeelingen uit het Weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt het traktement met *f* 100 verhoogd.

De gewone contributie aan de pensioenen bedraagt 2 pct., die aan het Weduwen en weezenfonds 5 pct. van het traktement.

Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand bezoldiging, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éene maand bezoldiging, te voldoen op de zoo even aangegeven wijze.

Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal.

De contributiën wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Aan de uitzending als leerling-machinist is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 400;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 49 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, waarop vóór het vertrek uit Nederland éene maand voorschot kan worden uitgekeerd.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van gratificatie voor uitrusting en van overtocht, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij gezegeld adres wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den burgemeester hunner woonplaats afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de Militiewet zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 19 November 1914 No. 272).

Leeraar Wis- en Natuurkunde voor het M. O. in Ned.-Indië.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar in de wis- en natuurkunde (doctor of doctorandus in dat vak).

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 1000 (duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de activiteitsbezoldiging, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche traktementsverhooging van *f* 100 (eenhouderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche traktementsverhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die ten minste vier jaren na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid, bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij particulier middelbaar onderwijs in Indië) eene z.g.n. ervaringstoelage van *f* 100 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren actieven dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste traktementsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan vier jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd twee jaren bedraagt.

De uit te zenden leeraar, die in den loop der maand Juni 1915 in Indië zal moeten aankomen, zal zich bij notarieele akte moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens vergoeding voor uitrusting als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere redenen dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's Gouvernements dienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

Zij, die zich in genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Februari 1915 bij een op zegel geschreven request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1o. hunne bewijzen van bekwaamheid;

2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats;

3o. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgemeester der gemeente waarvoor zij geloot hebben, en

4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

Leeraar Engelsch voor het M. O. in Nederlandsch-Indië.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een bij voorkeur ervaren leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in de Engelsche taal en letterkunde aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 1000 (duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de activiteitsbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche traktementsverhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche traktementsverhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands. (Verder als voorgaande).

Leeraar Fransch voor het M. O. in Nederlandsch-Indië.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een bij voorkeur ervaren leeraar bevoegd tot het geven van onderwijs in de Fransche taal en letterkunde aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 1000 (duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de activiteitsbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche traktementsverhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche traktementsverhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands. (Verder als voorgaande).

(Nederlandsche Staatscourant van 28 November 1914, No. 280).

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 23 October 1914, No. 85. Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar G. Th. G. van Halle, de id. L. Swemmelaar.

Benoemd: tot assistent-resident van Besoeki P. W. Jonquière, tot leeraar te Batavia J. A. Kuiler, tot administrateur bij het Dep. van Financiën W. Boetje.

Belast: met de waarneming der betrekking van boekhouder bij de Banka-tinwinning C. Tittel, van aspirant-controleur op de Buitenbezittingen K. M. J. Hage.

Gesteld: ter beschikking van den president van den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. K. Denijs, van den directeur van B.B., B. J. G. Hogewind en H. J. Jansen.

Ingetrokken: de benoeming van H. J. Groes tot adspirant-gezaghebber.

Overgeplaatst: naar Banjoemas de onderwijzeres Mej. P. J. Keuchenius, naar Amboina de onderwijzer H. E. Slabbekoorn.

Benoemd: tot onderwijzeres te Soerabaja Mej. J. Helder, te Tjilatjap Mej. H. Lantermans, te Klaten Mevr. H. C. Stapper-Moser, te Soerakarta Mevr. P. F. van Es-Vermazen, te Batavia Mevr. S. S. Viëtor-van Dijk, te Menado Mevr. J. P. de Groot-Meeuwesen, tot onderwijzer te Palembang J. G. van Tertholen, te Soerakarta D. A. H. van Es.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondh. Dr. A. R. E. Klett.

Benoemd: tot Inlandsch tweeden luitenant der inf. Raden Mas Soegonda, Raden Oerip en Raden Bagoes Soendjojo.

Uit de Javasche Courant van 27 October 1914, No. 86.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies N. W. Bastiaans, de opziener H. A. Rottmann, de deurwaarder C. Th. Pieters.

Benoemd: tot commies te Padang Sidempoean A. Ph. Geway, tot buitengewoon voorzitter van den landraad te Soerakarta Mr. P. F. K. Faber, tot opzichter B.O.W., B. J. Schuil, tot adjunct-inspecteur Gouv. bedrijven A. G. van der Land, tot assistent Dep. van Landbouw Dr. C. van Rossem, tot commies te Malang P. A. den Dekker, te Loemadjang H. L. Lindeboom, tot adspirant-ingenieur A. C. Ingenegeren en L. J. de Ven, tot electrotechnisch-ambtenaar V. J. Sonne, tot assistent-resident van Grobogan J. P. W. Houtman.

Ontslagen: op verzoek eervol de regent van Galoeh Raden Adipati Koesoema, de wedona van Kebontjandi Mas Atmopernoto.

Benoemd: tot luitenant der Chineezen te Makassar Lauw A Liong.

Geplaatst: in de residentie Madoera de controleur J. G. Reusink, in Pasoeroean de id. H. Raat, in Semarang de id. A. H. Moreu, in Banjoemas de ambtenaar W. A. G. Creutzberg, in Cheribon de id. D. F. G. J. Brunet de Rochebrune.

Benoemd: tot onderwijzer te Padang F. de Jongh, te Djombang M. Rink, te Padang H. Bijl, tot onderwijzeres te Benkoelen Mej. C. M. van Slee, te Sibolga Mej. T. A. van der Harst, tot hoofdopziener bij het boschwezen Jhr. H. J. Dibbets, tot houtvester A. van Gelder.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. G. Aars.

Overgeplaatst: naar Kebongkebo de kapitein P. F. de Groot, naar het 2e bat. de id. L. W. F. Ubbens, naar Palembang de id. F.K. Meeter, naar het 9e bat. de id. C. S. Gomm, naar Sum.-Westkust de id. G. J. H. van der Beeke, naar het 3e depôt-bat. de id. J. H. A. Polack.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

Naam	Plaats	Talen
A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92,	„	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao

Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.



FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.



Baden en Geysers.

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Wollen- en Donsdekens
Vellen - Vachten
Voetzakken
Tochtdekens - Tochtschermen

Afd. 2e Etage. **LIFT.**

A. A. BOLT, Confiseur-Patissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. **'S-GRAVENHAGE.**

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

STOLZE-WERY.

'S MACHINESCHRIJVEN

Tienvingersysteem (vanaf 1 les Blindschrijven) op versch. machines, volledige cursus (40 lesuren) met certificaat *f* 10.—. Prosp. ook voor **Stenografie** en opl. **Steno-Typiste** a. h. Bureau STOLZE-WERY, Den Haag, Da Costastraat 71-73. Telef. No. 2863. 1710

LEERBOEK v. MACHINESCHRIJVEN volgens Wery's Tienvingersysteem (Blindschr.) v. School en Zelfonderr. d. J. L. Wery, 2n dr. Prijs **f 1.—**.



Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Ver'tables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.



Kunstzalen d'Audretsch.

HOOGE WAL 16A., 'S-GRAVENHAGE.

Voortdurende Tentoonstelling

van

Schilderijen, Etsen en Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10—5, Zondags van 2—5 uur.

Vrije Toegang.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.
Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK

PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

GAS- en ELECTR.

ORNAMENTEN.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

VALERIUSSTRAAT - Tramhalte Lijn 3 - DEN HAAG

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van **nieuwe** of **Tweedehands Meubelen** willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.